

Sygn. akt *I ACa 643/17*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **SSA Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga /spr./**

Sędziowie: **SSA Ewa Staniszevska**

SSA Jacek Nowicki

Protokolant: **st.sekr.sąd. Kinga Kwiatkowska**

po rozpoznaniu w dniu 14 września 2017 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. W.**

przeciwko **M. T. (1)**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 2 marca 2017 r. sygn. akt XVIII C 1421/15

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. oddala powództwo;

2. kosztami procesu obciąża powódkę i na tej podstawie zasądza od powódki na rzecz pozwanej 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

I. zasądza od powódki na rzecz pozwanej 8.100 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Ewa Staniszevska Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga Jacek Nowicki

UZASADNIENIE

A. W., wniosła o uznanie za bezskuteczną względem niej czynności prawnej w postaci umowy darowizny nieruchomości położonej we wsi D., gminie M., dla której Sąd Rejonowy w Gnieźnie prowadzi księgę wieczystą nr (...), zawartej w dniu 16 grudnia 2011 r. przed notariuszem M. M. ((...)) (...) pomiędzy M. T. (2) a pozwaną M. T. (1).

W odpowiedzi na pozew pozwana M. T. (1), wniosła o oddalenie powództwa w całości. W uzasadnieniu pozwana podniosła, że powódka nie uprawdopodobniła, iż zawierając umowę darowizny, dłużnik M. T. (2) działał ze

świadomością pokrzywdzenia powódki, a nadto, iż wskutek zawarcia umowy darowizny powódka nie została pokrzywdzona, oraz że powódka nie ma interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia powództwa.

Pismem z dnia 6 lipca 2016 r., powołując się na treść aktu notarialnego z dnia 14 maja 2009 r., zawartego przed notariuszem V. D. (Rep. (...) (...)), na mocy którego rozwiązano umowę pożyczki oraz akt ustanowienia hipoteki zawartej dnia 28 października 2008 r. (Rep. (...) (...)), pozwana wskazała, iż z treści dokumentu jednoznacznie wynika, że w chwili wytoczenia powództwa powódce nie przysługiwało już roszczenie wobec M. T. (2) z tytułu umowy pożyczki z dnia 27 października 2008 r. w jakiegokolwiek wysokości. Pozwana po raz kolejny wskazała na brak legitymacji czynnej po stronie powódki do dochodzenia ochrony prawnej w drodze skargi pauliańskiej(k. 292-295).

W piśmie powódki z dnia 25 lipca 2016 r., stanowiącego odpowiedź na dwa wyżej powołane pisma strony pozwanej, powódka podniosła, że przedłożone przez pozwaną umowy cesji wierzytelności dotyczą jedynie części wierzytelności (w wysokości 400.000 złotych), a nadto, iż zostały zawarte jedynie dla pozorów i jako takie są bezwzględnie nieważne. Co za tym idzie, w ocenie powódki posiadała ona i w dalszym ciągu posiada legitymację czynną do wytoczenia powództwa w niniejszym postępowaniu. Dodatkowo powódka zaprzeczyła, aby dłużnik M. T. (2) zwrócił jej gotówką lub w jakikolwiek inny sposób kwotę pożyczki w wysokości 500.000 złotych, wskazując na szereg zachowań M. T. (2), które w ocenie strony powodowej potwierdzają, że kwota pożyczki nie została powódce nigdy zwrócona.

Wyrokiem z dnia 2 marca 2017 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu uznał za bezskuteczną w stosunku do powódki A. W. czynność prawną - umowę darowizny z dnia 16 grudnia 2011 r., sporządzoną przed notariuszem M. M. (Rep. (...) (...)) pomiędzy M. T. (2) a pozwaną M. T. (1), na mocy której M. T. (2) przeniósł na rzecz pozwanej M. T. (1) własność nieruchomości położonej w miejscowości D., gmina M., stanowiącej działki ewidencyjne gruntu o łącznej powierzchni 8,4708 ha, dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Gnieźnie, V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr POI (...) celem zaspokojenia wierzytelności powódki przysługującej jej wobec dłużnika M. T. (2) w wysokości 500.000zł wraz z ustawowymi odsetkami oraz kosztami, wynikającej z aktu notarialnego sporządzonego dnia 22 maja 2014r. przez notariusza P. J., prowadzącą Kancelarię Notarialną w P. przy ul. (...), zapisanego w repertorium (...) numer (...) zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniami Sądu Rejonowego Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu z dnia 14 stycznia 2015r. w sprawie II Co 7900/14, z dnia 1 grudnia 2014r. w sprawie II Co 7256/14, z dnia 29 października 2014r. w sprawie II Co 6683/14, z dnia 9 października 2014r. w sprawie II Co 5953/14, z dnia 10 września 2014r. w sprawie II Co 5449/14 i z dnia 24 lipca 2014 w sprawie II Co 3746/14.

Jako podstawy rozstrzygnięcia Sąd I instancji powołał następujące ustalenia.

Powódkę i M. T. (2) w okresie od ok. (...) łączyły bliskie kontakty towarzyskie i biznesowe, w ramach których prowadzili oni wspólne przedsięwzięcia gospodarcze polegające na kupnie i sprzedaży nieruchomości, także w zakresie prowadzonych przez nich działalności gospodarczych. W ramach tych czynności powódka i M. T. (2) wielokrotnie dokonywali między sobą przepływów pieniężnych na spore sumy. Model podejmowanych przez wskazane podmioty działań opierał się na wysokim poziomie wzajemnego zaufania, W 2014 r. relacja między powódką a M. T. (2) była już osłabiona i nie podejmowali oni w tym okresie wspólnych projektów biznesowych. Od momentu wniesienia powództwa w niniejszej sprawie, kontakty powódki i M. T. (2) zupełnie się pogorszyły.

W dnia 27 października 2008 r. powódka zawarła z M. T. (2) przed notariuszem V. D. umowę pożyczki (Rep. (...) (...)) na podstawie której powódka pożyczyła mu kwotę 500.000 złotych z terminem spłaty w dniu 27 października 2009 r. Kwota pożyczki została wypłacona przez powódkę przelewem na rachunek bankowy M. T. (2).

Dnia 14 maja 2009 r. powódka i M. T. (2) rozwiązali umowę pożyczki zawartą dnia 27 października 2008 r. przed notariuszem V. D. (Rep. (...) (...)). W akcie tym A. W. potwierdziła, że M. T. (2) zwrócił jej całą cenę sprzedaży w kwocie 500.000 złotych i pokwitowała jej odbiór, a także oświadczyła, że wpisana w księdze wieczystej nr (...) Sądu Rejonowego Poznań - Stare Miasto w P. wierzytelność zabezpieczona hipoteką w kwocie 500.000 złotych na jej rzecz została spłacona, wobec czego wyraża zgodę na wykreślenie tej hipoteki z księgi wieczystej.

Dnia 16 grudnia 2011 r. M. T. (2) darował pozwanej nieruchomości położoną we wsi D., gmina M., dla której Sąd Rejonowy w Gnieźnie, V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...) - a to na mocy aktu notarialnego sporządzonego przed notariuszem M. M. (Rep.(...) (...))

Dnia 22 maja 2014 r., przed notariuszem P. J., M. T. (2) oraz A. W. oświadczyli, że dnia 27 października 2008 r. aktem notarialnym wpisanym pod numerem Repertorium(...) (...)zawarli umowę pożyczki, w której A. W. (jako pożyczkodawca) udzieliła M. T. (2) (jako pożyczkobiorcy) pożyczki w kwocie 500.000 złotych z terminem spłaty ustalonym na dzień 27 października 2009 r., a nadto, że strony ustaliły odsetki w wysokości 3% w skali miesiąca w 12 ratach, poczynszyszy od dnia 1 listopada 2008 r. Na mocy postanowień powołanego aktu notarialnego (Rep. (...)(...)stawający do niego zmienili opisaną umowę pożyczki w zakresie wysokości odsetek; nadto, M. T. (2) oświadczył, że jest zobowiązany do zapłaty A. W. z tytułu opisaney w akcie notarialnym umowy pożyczki, uznał swój dług i zobowiązał się do jego spłaty w pełnej wysokości przelewami na rachunek bankowy wskazany przez powódkę w ustalonych przez stawaj ących ratach i terminach. M. T. (2) - co do każdej z ustalonych przez strony raty pożyczki - poddał się w akcie notarialnym, dobrowolnie rygorowi egzekucji z całego swojego majątku w oparciu o treść art. 777 §1 pkt 4 Kodeksu postępowania cywilnego (dalej: k.p.c.). Natomiast, co do obowiązku zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie w zapłacie nieuiszczonych kwot zwrotu wszelkich kosztów związanych z dochodzeniem należności, w tym kosztów sądowych oraz postępowania procesowego, kosztów zastępstwa procesowego poddał się dobrowolnie egzekucji zgodnie z art. 777 §1 pkt 5 k.p.c. do kwoty maksymalnej 80.000 złotych.

Powódka, po uzyskaniu klauzul wykonalności na akt notarialny z dnia 22 maja 2014 r., sporządzony przed notariuszem P. J., Rep.(...) (...)skierowała do Komorników Sądowych wnioski o wszczęcie postępowań egzekucyjnych z nieruchomości, co do których wiedziała, że pozostają własnością M. T. (2) (a wiedzę tę nabyła od samego M. T. (2)). Wszczęte postępowania egzekucyjne nie pozwoliły na zaspokojenie roszczeń powódki w znacznej jego części. Na mocy postanowienia Sądu Rejonowego Poznań - Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, Wydział II Cywilny z dnia 18 maja 2015 r., zatwierdzającego plan podziału - postanowienie Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Poznań ~ (...) w P. K. C. z dnia 4 lutego 2015 r. wydane w sprawach prowadzonych pod sygn.: Km 2782/12, Km 1847/13, Km 1595/14, Km 124/14, Km 3321/14 i Km 3320/14, powódka otrzymała na skutek podziału kwotę 13.419,10 złotych, jako część świadczenia z tytułu umowy pożyczki.

Na mocy umów cesji wierzytelności zawartych przez powódkę z D. P. (1) w formie pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi przed notariuszem P. G. dnia 12 września 2014 r. (Rep. (...) (...), (...)września 2014 r. (Rep. (...) (...)), 14 października2014 r. (Rep. (...) (...)) oraz 13 listopada2014 r. (Rep. (...) (...)), powódka przelała na D. P. (1) część wierzytelności jej przysługującej (a wynikającej z umowy pożyczki zawartej z M. T. (2)) w łącznej kwocie 400.000 złotych.

Pismem z dnia 14 grudnia 2016 r. powódka wezwała D. P. (1) do zapłaty kwoty w łącznej wysokości 400.000 złotych, na którą składały się kwoty stanowiące przedmiot przelewów poszczególnych wierzytelności określonych w konkretnych umowach cesji wierzytelności. Pismem z dnia 27 grudnia 2016 r. powódka powtórzyła swoje żądanie z jednoczesnym zaznaczeniem, że w przypadku braku płatności w terminie, powódka uprawniona będzie do odstąpienia od umów cesji wierzytelności. Wskutek bezskutecznego upływu wyznaczonego przez powódkę terminu, pismem z dnia 10 stycznia 2017 r., doręczonym D. P. (1) 13 stycznia 2017 r., odstąpiła ona od umów cesji wierzytelności, wskazując, że odstąpienie wywołało skutek od dat zawarcia umów, wobec czego umowy uważane są za niezawarte.

Oceniając zgromadzony w sprawie materiał dowodowy Sąd dał wiarę zeznaniom świadków J. S., M. S. i M. T. (3). Zeznania te były spontaniczne, szczere i logiczne. Niemniej jednak, ich relacja w znacznej części nie przyczyniła się do ustalenia stanu faktycznego. Świadkowie opisali, jak układały się i na czym polegały stosunki istniejące między M. T. (2) a powódką, a to na podstawie własnych obserwacji bądź informacji przekazanych im przez M. T. (2) lub powódkę. Świadkowie J. S. i M. S. nie posiadali jednakże wiedzy odnośnie najistotniejszych elementów w niniejszym postępowaniu, dotyczących umowy pożyczki z dnia 27 października 2008 r., a także pozostałych czynności M. T. (2)

i powódki z nią związanych. Większą wiedzę w tym zakresie posiadał natomiast świadek M. T. (3), którego zeznania znalazły potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym.

Zeznaniami, które mogły rozwiązać najwięcej wątpliwości istniejących w niniejszym postępowaniu były zeznania świadka M. T. (2). Podczas ich składania na rozprawie w dniu 11 lipca 2016 r. M. T. (2) niejednokrotnie zasłaniał się niepamięcią. W ocenie Sądu, treść składanych przez tego świadka zeznań nie była spójna z podejmowanymi przez niego czynnościami, co do których Sąd czerpał wiedzę z dokumentów przedłożonych w sprawie. W związku z tym, a także biorąc pod uwagę wewnętrzną sprzeczność twierdzeń świadka M. T. (2), Sąd dał wiarę jego zeznaniom tylko w takim zakresie, w jakim znalazły potwierdzenie w pozostałych elementach materiału dowodowego.

Za częściowo zasługujące na przymiot wiarygodności Sąd uznał przesłuchanie powódki, jako że jej wypowiedzi były spójne i logiczne, a także przekonujące w kontekście pozostałych przedstawionych dowodów. W ocenie Sądu wiarygodnym okazał się przede wszystkim niekwestionowany fakt przekazania przelewem M. T. (2) kwoty 500.000 zł, nadto złożenia dla pozorów oświadczenia powódki i M. T. (2) przed notariuszem V. D. w dniu 14 maja 2009 o rozwiązaniu umowy pożyczki zawartej dnia 27 października 2008 z powodu jej całkowitej spłaty. W szczególności z uwagi dalsze zachowanie stron umowy znajdujące swoje odzwierciedlenie w kolejnym akcie notarialnym, tym razem sporządzonym w dniu 22 maja 2014r. w którym strony uznały za ważne postanowienia umowy pożyczki w kwocie 500.000zł i obowiązek zwrotu powódce przez M. T. (2) powyższej kwoty. Nadto dalsze czynności procesowe powódki, tj. wszczęcie postępowania egzekucyjnego brak zamiaru zwalczania tego postępowania przez dłużnika przekonały Sąd o istnieniu długu M. T. (2) w wysokości określonej w oświadczeniu o jego uznaniu. Wiarygodnym okazały się także twierdzenia powódki dotyczące bezskuteczności dotychczasowej egzekucji należności od dłużnika M. T. (2) okoliczności te bowiem potwierdzają informacje zawarte w dokumentach komorniczych oraz zapisach w księgach wieczystych dotyczących licznych obciążeń nieruchomości dłużnika. Natomiast niewiarygodnym było twierdzenie powódki dotyczące pozorności zawartych przez powódkę umów cesji wierzytelności ze świadkiem D. P. (1), tym zeznaniom bowiem przeczył świadek P., którego zeznania Sąd uznał za całkowicie wiarygodne albowiem żadnej ze stron nie udało się wykazać aby świadek zeznawał stronniczo, niespójnie, bądź nielogicznie, bądź aby miał uzasadniony interes w popieraniu którejkolwiek ze stron. Zeznaniami powódki w tym zakresie przeczy także jej dalsze zachowanie, które doprowadziło do odstąpienia od w/w umów cesji.

Niewiarygodnymi natomiast okazały się inne zeznania świadka D. P. (1), które sugerowały, iż świadek od powódki i M. T. (2) dowiedział się o spłacie pożyczki. W ocenie Sądu, w tym zakresie zeznania świadka okazały się gołosłowne, sprzeczne z materiałem dowodowym zebrany w formie dokumentów w szczególności oświadczeniem dłużnika o uznaniu długu oraz w dalszej kolejności całkowicie bierną postawą dłużnika w czasie prowadzenia przeciwko niemu na podstawie wcześniej złożonego oświadczenia egzekucji wymagalnego długu w wysokości 500000zł wraz z odsetkami i kosztami procesu

Przesłuchania pozwanej z kolei wykazały rozbieżności w jej stanowisku, niemniej jednak nie były one istotne dla rozstrzygnięcia sprawy z uwagi na charakter zaskarżonej czynności (darowizna). Nie była istotna kwestia świadomości pozwanej o zobowiązaniach męża i jego stanie majątku, poza tym pozwana jednoznacznie przyznała, iż nie prowadziła wspólnie z mężem jego interesów, nie знаła relacji gospodarczych jakie łączyły męża z powódką przez kilka lat współpracy, a informacje o rzekomej spłacie pożyczki uzyskała od męża.

Wobec powyższych ustaleń Sąd I instancji uwzględnił powództwo.

Sąd Okręgowy wskazał, że obalając twierdzenia strony pozwanej, powódka w pierwszej kolejności starała się wykazać pozorność umów cesji wierzytelności, która to - stosownie do art. 83 k.c. - prowadziłyby do bezwzględnej ich nieważności. W orzecznictwie i doktrynie zgodnie przyjmuje się, że o pozorności umowy decydują trzy elementy, które muszą zostać spełnione kumulatywnie: oświadczenie woli musi być złożone tylko dla pozorów, musi być złożone drugiej stronie, a adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozorów (por. wyrok SA w Łodzi z dnia 16 kwietnia 2013 r., sygn. III APA 4/13; wyrok SA w Łodzi z dnia 4 września 2012 r., sygn. III AUA 19/12; tale też: M. Gutowski. Tom I Komentarz do art. 1-449¹¹ Kodeksu cywilnego), W niniejszej sprawie w ocenie Sądu

Okręgowego strona powodowa nie wykazała wszystkich koniecznych przesłanek pozorności tej czynności prawnej. Koncepcji pozorności umów cesji wierzytelności przeczą przede wszystkim zeznania świadka D. P. (1), który był drugą stroną przedmiotowych umów. W swoich zeznaniach stwierdził, że nie pamięta, aby powódka, dokonując przelewów wierzytelności wskazywała, iż zawarcie umów związane jest z chęcią jej ucieczki przed ewentualnymi postępowaniami egzekucyjnymi kierowanymi do jej majątku (k. 367-372 - e-protokół). Sąd dał w tym zakresie wiarę zeznaniom świadka D. P. (1), które były na tym polu przekonujące, a co za tym idzie w sposób jednoznaczny przekreśliły możliwość uznania przedmiotowych umów cesji wierzytelności za pozorne. W konsekwencji Sąd uznał, że umowy cesji wierzytelności dokonane pomiędzy powódką A. W. a D. P. (1) nie miały charakteru pozorności i w związku z tym należało przyznać im przymiot ważności.

Niezależnie jednak od powyższego, powódka po dwukrotnym skierowaniu do świadka D. P. (1) wezwań do zapłaty należności z tytułu umów cesji wierzytelności, pismem z dnia 10 stycznia 2017 r. odstąpiła od łączącego strony stosunku zobowiązaniowego, a to na podstawie art. 491 k.c. w zw. z art. 455 k.c. Świadek D. P. (1) odebrał pismo osobiście dnia 13 stycznia 2017 r. Stosownie do uregulowań zawartych w przepisach wskazanych przez pełnomocnika powódki na rozprawie dnia 16 lutego 2017 r., a stanowiących podstawę prawną czynności odstąpienia od umów cesji wierzytelności, jeżeli jedna ze stron dopuszcza się zwłoki w wykonaniu zobowiązania z umowy wzajemnej, druga strona może -wyznaczyć jej odpowiedni dodatkowy termin do wykonania z zagrożeniem, iż w razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu będzie uprawniona do odstąpienia od umowy (art. 491 k.c.). Jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania (art. 455 k.c.). W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie powódka w sposób prawidłowy dokonała odstąpienia od umowy cesji wierzytelności. Z treści umów w istocie nie wynika termin wykonania zobowiązania przez cesjonariusza, w konsekwencji czego uznać należy, że świadek D. P. (1) zobligowany był do ich wykonania po wezwaniu powódki. Jako że pozostawił on wezwania powódki bez odpowiedzi, powódka złożyła oświadczenie o odstąpieniu od umów łączących strony. Oświadczenie woli powódki zostało skutecznie doręczone świadkowi D. P. (1), który odebrał je osobiście dnia 13 stycznia 2017 r. Zgodnie więc z unormowaniami zawartymi w art. 61 §1 k.c., moment doręczenia przesyłki poleconej do adresata uznać należy za moment, w którym oświadczenie o odstąpieniu doszło do niego w taki sposób, że mógł zapoznać się z jego treścią. Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd zważył, że powódka dokonała skutecznego odstąpienia od umów cesji wierzytelności.

Odnosząc się zaś do treści aktu notarialnego z dnia 14 maja 2009 r., sporządzonego przed notariuszem V. D. (Rep.(...) (...), stanowiącego rozwiązanie umowy pożyczki oraz aktu ustanowienia hipoteki Sąd poczynił następujące rozważania.

Nie ujmując dokumentowi mocy dowodowej, w świetle zgromadzonego, na przestrzeni całego postępowania, materiału dowodowego Sąd ten uznał, iż wszystkimi kolejnymi zachowaniami ustalonymi w przedmiotowym stanie faktycznym M. T. (2) potwierdził istnienie swojego zobowiązania względem powódki. Przede wszystkim, dnia 22 maja 2014 r., na mocy aktu notarialnego sporządzonego przed notariuszem P. J. (Rep. (...) (...))M. T. (2) nie tylko uznał dług wynikający z umowy pożyczki, ale także ustalił z powódką szczegółowy harmonogram spłaty zobowiązania z niej wynikającego, przystał na zmianę wysokości pierwotnie ustalonych odsetek, a także dobrowolnie poddał się egzekucji wprost z aktu notarialnego (k. 7-10). Dodać trzeba, że w §2 przedmiotowej umowy w sposób precyzyjny i jednoznaczny wskazano, z jakiej umowy pożyczki wynika wierzytelność, co do której następowało uznanie długu. Biorąc pod uwagę doświadczenie M. T. (2) przy podpisywaniu aktów notarialnych (wykazane w postępowaniu), trudno uznać, aby nie zdawał on sobie sprawy z doniosłości przeprowadzanej czynności. Nie bez znaczenia pozostają także okoliczności, w których doszło do podpisania aktów notarialnych z dnia 14 maja 2009 r. oraz 22 maja 2014 r. Rozwiązanie umowy pożyczki nastąpiło w czasie, kiedy to M. T. (2) i powódka mieli bardzo bliską relację, a stopień wzajemnego zaufania między nimi był wysoki, w związku z czym przekonujące wydają się twierdzenia powódki w zakresie jej motywacji przy podpisywaniu tegoż aktu notarialnego. Inaczej natomiast kształtowały się stosunki M. T. (2) i powódki w 2014 r. - strony umowy pożyczki nie były w tym okresie zaangażowane we wspólne działania biznesowe, a ich kontakty cechowały się mniejszą intensywnością niż w latach ubiegłych. Biorąc pod uwagę powyższe, sąd I instancji uznał, że gdyby M. T. (2) nie był przekonany co do zasadności żądań powódki, to nie zgodziłby się na uznanie długu.

Po uzyskaniu przez powódkę klauzul wykonalności na akt notarialny oraz po wszczęciu na ich podstawie postępowań egzekucyjnych, M. T. (2) nie podjął również jakichkolwiek działań, które miałyby na celu przeciwdziałanie czynnościom egzekucyjnym prowadzonym z jego majątku i zmanifestowanie w ten sposób bezpodstawności czynności komorniczych. Co więcej, jak wynika z przesłuchania powódki, M. T. (2) sam dobrowolnie wskazał powódce nieruchomości, co do których prowadzona egzekucja miała w jego opinii szanse na zaspokojenie roszczeń A. W.. Nadto, podczas składania zeznań na rozprawie dnia 11 lipca 2016 r. M. T. (2) nie potrafił jednoznacznie stwierdzić, w jaki sposób spłacił umówioną kwotę pożyczki powódce, zaslaniając się w tym zakresie niepamięcią z uwagi na dużą liczbę przeprowadzanych przez niego transakcji. Za przekonujące Sąd uznał twierdzenia strony powodowej wskazujące, że nawet dla osoby, która osiąga kilkumilionowe obroty (jak swego czasu M. T. (2)), kwota 500.000 złotych - wbrew twierdzeniom pozwanej - nie jest sumą bagatelną. Poza tym, istotnie z zasad doświadczenia życiowego i realiów obrotu gospodarczego można wywodzić, że przeprowadzenie takich rozliczeń zwykle następuje w taki sposób, który pozostawia po sobie namacalny ślad (jak na przykład potwierdzenie dokonania przelewu bankowego). Taki też sposób rozliczeń jako dominujący między stronami wskazał M. T. (2).

Ostatecznie Sąd uznał, że wierzytelność powódki z tytułu umowy pożyczki rzeczywiście istnieje, w związku z czym zarzuty strony pozwanej dotyczące braku legitymacji czynnej powódki w procesie nie zasługują na uwzględnienie, a powódka była uprawniona do wytoczenia powództwa - i to w pełnej jego wysokości. Sąd dokonał oceny istnienia legitymacji procesowej strony w chwili orzekania co do istoty sprawy. Na skutek zaś odstąpienia od umów cesji wierzytelności, Sąd stwierdził, że w chwili wyrokowania powódce przysługiwała legitymacja procesowa czynna co do wierzytelności uznanej przez dłużnika M. T. (2) w formie aktu notarialnego z dnia 22 maja 2014.

Odnosząc się do przesłanek niezbędnych do uwzględnienia skargi pauliańskiej, sąd zważył, że zgodnie z art. 527 § 1 k.c., gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Paragraf 2 wskazanego przepisu wyjaśnia z kolei, że czynność prawna dokonana jest z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeśli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż przed dokonaniem czynności.

Celem instytucji skargi pauliańskiej jest ochrona interesów wierzyciela na wypadek nieelojalnego (czy wręcz nieuczciwego) postępowania dłużnika, który z pokrzywdzeniem wierzyciela wyzbywa się składników swego majątku na rzecz osób trzecich lub majątek ten obciąża, zaciągając kolejne zobowiązania, i w ten sposób stwarza lub pogłębia stan swojej niewypłacalności (por. M. Pyziak-Szafnicka (w:) System prawa prywatnego, t. 6, s. 1226 i n.).

Istotą skargi pauliańskiej jest umożliwienie wierzycielowi zaspokojenia się ze składnika majątkowego, który na skutek dokonanej z jego pokrzywdzeniem czynności prawnej wyszedł z majątku dłużnika. Powództwo o uznanie tej czynności za bezskuteczną wobec wierzyciela tak długo znajduje uzasadnienie, jak długo ów składnik majątkowy istnieje (por. wyrok SA w Katowicach z dnia 6 sierpnia 2010 r., sygn. I ACa 392/10).

Dla zastosowania skargi pauliańskiej wszystkie przesłanki muszą wystąpić kumulatywnie, a ciężar ich udowodnienia co do zasady ~ zgodnie z regułą dowodową wyrażoną w art. 6 k.c. - obciąża wierzyciela, który jest uprawniony do zaskarżenia czynności prawnej dłużnika.

W związku z tym, że przedmiotem niniejszego procesu było uznanie za bezskuteczną umowy darowizny nieruchomości dokonanej przez dłużnika M. T. (2) na rzecz żony - pozwanej, Sąd uznał iż powódka winna wykazać, że na skutek powyższej czynności pozwana uzyskała korzyść majątkową z majątku dłużnika, zaś sam dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż przed dokonaniem czynności.

W ocenie Sądu I Instancji zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wykazał, że powódka posiada wierzytelność wobec dłużnika M. T. (2) z tytułu niespłaconej kwoty wynikającej z umowy pożyczki zawartej między nim a powódką.

Nadto, że zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w ocenie Sądu wynika również, że rozporządzenie przez M. T. (2) poprzez umowę darowizny nieruchomością, doprowadziło pozwaną do uzyskania przez nią korzyści majątkowej w postaci prawa własności tejże nieruchomości, a na skutek dokonania tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny w stopniu wyższym aniżeli był wcześniej. W judykaturze podkreśla się, że pokrzywdzenie wierzyciela należy oceniać nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią lecz według chwili jej zaskarżenia - wystąpienia z żądaniem uznania bezskuteczności czynności prawnej (por. wyrok SN z dnia 22 marca 2003 r., sygn. V CKN 280/00, wyrok SN z 5 marca 2008 r., sygn. V CSK 471/07). Sytuacja majątkowa dłużnika M. T. (2) w chwili wytoczenia powództwa przez A. W. w istocie nie pozwalała na zaspokojenie roszczeń strony powodowej. Nie zasługuje na uwzględnienie stanowisko pozwanej, jakoby powódka mogła uzyskać zaspokojenie z nieruchomości wymienionych przez pozwaną. Analiza zapisów ujętych w powołanych księgach wieczystych w sposób jednoznaczny doprowadziła do przekonania Sądy obu instancji, już w postępowaniu zabezpieczającym, że uzyskanie zaspokojenia roszczenia powódki z nieruchomości zapisanych w tych księgach nie byłoby możliwe - wszystkie bowiem nieruchomości wskazane przez pozwaną, których właścicielem jest dłużnik M. T. (2), obciążone są hipotekami na znaczne kwoty. Zatem nawet gdyby powódka skierowała względem nich wnioski o wszczęcie postępowań egzekucyjnych, nie doprowadziłyby one do zaspokojenia roszczeń powódki. W księdze wieczystej nr POI (...), w której zapisana jest nieruchomość stanowiąca przedmiot umowy darowizny, co do której powódka wnosi o uznanie jej za bezskuteczną względem niej, zapisana jest wyłącznie jedna hipoteka przymusowa - na kwotę 97.412,09 złotych. Kwota ta stanowi w istocie najniższą sumę hipotek z tych zapisanych w pozostałych księgach wieczystych prowadzonych dla nieruchomości będących własnością M. T. (2) i w związku z tym można przypuszczać, że czynności egzekucyjne prowadzone względem tej nieruchomości mogłyby przynieść powódce zaspokojenie jej roszczenia, przynajmniej w dużej jego części. Podzielić należy stanowisko Sądu Najwyższego, że każde doprowadzenie do zmniejszenia możliwości nawet częściowego zaspokojenia wierzytelności jest zwiększeniem stopnia niewypłacalności i jedynie takie rozumienie treści przepisu art. 527 §2 k.c. należy uznawać za prawidłowe (por. wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2000 r., sygn. IV CKN 7/00). Taki stan rzeczy na gruncie ustaleń faktycznych w niniejszym postępowaniu w ocenie Sądu zaistniał. Za nietrafne uznać należy twierdzenia pozwanej w tym względzie, wskazujące, że powódka skierowała czynności egzekucyjne względem majątku M. T. (2), ograniczając je wyłącznie do arbitralnie wybranych przez siebie nieruchomości dłużnika. Powódka mogła nie wiedzieć o pozostałych nieruchomościach dłużnika, ani o przysługujących mu wierzytelnościach. Nie sposób też czynić powódce zarzutu, że nie dokonała potrącenia swojej wierzytelności o zwrot kwoty pożyczki z wzajemną wierzytelnością dłużnika o zwrot zaliczki.

Odnosząc się natomiast do kolejnego elementu zasadności skargi pauliańskiej - okoliczności, że dokonując zaskarżanej czynności dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia również i w tym zakresie Sąd Okręgowy przychylił się do twierdzeń strony powodowej z których wynikało, że dłużnik dokonując czynności darowizny zdawał sobie sprawę, że powódka posiada wobec niego wymagalne roszczenie z tytułu zwrotu kwoty pożyczki. Podniósł, że nie mają na tym polu znaczenia okoliczności podnoszone przez pozwaną w odpowiedzi na pozew, jakoby od daty wymagalności pożyczki, tj. 28 października 2009 r. do czasu podjęcia czynności związanych z notarialnym uznaniem długu przez M. T. (2) powódka nie domagała się od dłużnika zwrotu pożyczonej kwoty (nie miała ona wszak takiego obowiązku), ponieważ miała być ona rozliczona w przyszłym zysku z realizowanych transakcji gospodarczych.

W ocenie Sądu I Instancji nie zasługuje także na uwzględnienie zarzut M. T. (1) wskazujący, że powódka w dacie dokonania przelewu z dnia 17 sierpnia 2010 r. na konto M. T. (2), opiewającego na kwotę 847.000 złotych, mogła dokonać potrącenia swojej wierzytelności o zwrot kwoty pożyczki z wzajemną wierzytelnością dłużnika o zwrot zaliczki. Strona pozwana podniosła, że brak dokonania przez powódkę potrącenia wierzytelności stanowi okoliczność wskazującą, że powódka aż do 2014 r. nie domagała się zwrotu pożyczki, co z kolei ma dowodzić, że dłużnik dokonując umowy darowizny na rzecz pozwanej nie działał z zamiarem pokrzywdzenia powódki. W ocenie Sądu, taka argumentacja nie jest przekonująca. Jak słusznie zważył Sąd Apelacyjny rozpoznający zażalenie pozwanej na postanowienie tut. Sądu z dnia 17 września 2015 r., dotyczące zabezpieczenia powództwa, powódka przekonująco wskazała, że nie dokonała potrącenia kwoty pożyczki z kwotą zwróconej dłużnikowi zaliczki, gdyż działała w dobrej wierze licząc na dobrowolny zwrot pożyczki, a przypomnieć należy iż w tym okresie relacje stron były bardzo bliskie i opierały się na wzajemnym zaufaniu. W żaden sposób nie można obciążać powódki

negatywnymi konsekwencjami tego, w jakim czasie i w jaki sposób zdecydowała się ona na egzekwowanie swojego roszczenia. Ustalenia Sądu Apelacyjnego w pełni znalazły odzwierciedlenie w materiale dowodowym zebranym w postępowaniu. Pozwana nie zakwestionowała skutecznie stanowiska Sądu Apelacyjnego Poznaniu, który wnikliwie wyjaśnił na podstawie jakich to okoliczności w tym m.in. stanu majątkowego dłużnika w momencie dokonania zaskarżonej czynności już w postępowaniu zabezpieczającym można było przyjąć świadomość dłużnika działania z pokrzywdzeniem powódki poprzez czynność darowizny. Zważyć należy, iż pokrzywdzenie wierzycieli powstaje na skutek takiego stanu faktycznego majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie lub odwleczenie zaspokojenia wierzyciela (por. wyrok SN z dnia 28 listopada 2001 r., sygn. IV CKN 525/00). W związku z powyższym nie budzi żadnych wątpliwości, że na skutek przedmiotowej umowy darowizny dłużnik, który w 2011 roku notował stratę ze swojej działalności wyzbył się swojego majątku, będąc świadomy, że swoim zachowaniem znacznie utrudni powódce możliwość zaspokojenia swojej wierzytelności, dłużnik bowiem był profesjonalistą w zakresie obrotu nieruchomościami i osobą która prowadziła działalność gospodarczą od kilku lat, a zatem uwzględniając zasady doświadczenia życiowego należało przyjąć iż zabieg dłużnika - przedsiębiorcy, popadającego w stratę w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej był jego świadomym działaniem, a dobitnym dowodem tego jest niewielka kwota około 13 tysięcy złotych, którą powódce udało się wyegzekwować pomimo prowadzonej egzekucji z pozostałego majątku dłużnika.

Kolejną z przesłanek skuteczności akcji pauliańskiej jest okoliczność, że osoba trzecia - w tym przypadku pozwana - wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć, że dokonując skarżonej czynności dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Zgodnie z treścią art. 528 k.c., jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Powódka w pozwie w opinii Sądu Okręgowego słusznie powołała tę regulację, która w niniejszej sprawie bez wątpienia znajduje zastosowanie, jednocześnie wskazując, że dłużnik M. T. (2) i pozwana są małżeństwem, a więc zgodnie z art. 527 §3 k.c. zachodzi domniemanie, że pozwana wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia powódki.

Sąd podniósł iż art. 528 k.c. wyłącza przesłankę dobrej wiary po stronie osoby trzeciej w tych przypadkach, gdy wskutek czynności prawnej z dłużnikiem osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie (por. P. Machnikowski (w:) Kodeks..., s. 950). Wierzyciel nie musi więc wykazywać, czy osoba trzecia wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć o tym, że dokonując czynności prawnej, dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzycieli, Stan podmiotowy osoby trzeciej jest prawnie obojętny, niezależnie od stosunku łączącego dłużnika z osobą trzecią, a do zaskarżenia wystarczające będzie spełnienie pozostałych przesłanek z art. 527 § 1 i 2 k.c. (por. W. Popiołek (w:) Kodeks..., t. II, s. 217 i cyt. tam autorzy; L. Stecki (w:) Kodeks..., s. 521; A. Ohanowicz, Zobowiązania..., s. 252; M. Sychowicz (w:) Komentarz..., s. 618), Pogląd ten znalazł swe odzwierciedlenie w orzecznictwie, gdzie wskazano, że przepis art. 528 k.c., w przypadku „gdy osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie”, uwalnia wierzyciela od konieczności wykazania istnienia po stronie osoby trzeciej jakiegokolwiek przesłanki subiektywnej (por. wyrok SN z dnia 24 stycznia 2000 r., sygn. III CKN 554/98, niepubl.). Nawet wykazanie przez osobę trzecią, że nie wiedziała i mimo dołożenia należytej staranności nie mogła się dowiedzieć o pokrzywdzeniu wierzycieli - nie zwalnia jej od odpowiedzialności wobec wierzyciela (zob. M. Pyziak-Szafnicka (w:) System..., t. 6, s. 1271; M. Pyziak-Szafnicka, Ochrona wierzyciela..., s. 5).

W sytuacji zatem, gdy bezpłatne korzyści przypadają osobom bliskim dłużnika, należy zastosować wyłącznie art. 528 k.c. jako przepis dalej idący, z pominięciem art. 527 § 3 i 4 k.c. Jeśli więc, jak w niniejszej sprawie, żona dłużnika uzyskała od niego korzyść majątkową bezpłatnie, przesłanka podmiotowa po jej stronie była bez znaczenia (zob. M. Pyziak-Szafnicka (w:) System..., t. 6, s. 1271; P. Machnikowski (w:) Kodeks..., s. 950). Pogląd ten prezentowany jest także w orzecznictwie, gdzie przyjęto, że art. 528 k.c. statuuje surowsze przesłanki uznania czynności za bezskuteczną, niż czyni to § 3 art. 527 k.c. Jeżeli zatem pierwszy z wymienionych przepisów dostatecznie pewnie usprawiedliwia żądanie strony powodowej, to odwoływanie się do drugiego z nich jest bezprzedmiotowe (por. wyrok SN z dnia 8 grudnia 2005 r., sygn. II CK 309/05). Stąd też, w niniejszej sprawie Sąd zastosował wyłącznie regulację zawartą w art.

528 k.c. i na tej podstawie przyjął, że powódka zwolniona była od wykazywania, że pozwana wiedziała, iż dokonując umowy darowizny na jej rzecz, M. T. (2) działał ze świadomością pokrzywdzenia powódki.

Mając na uwadze powyższe, w ocenie Sądu spełnione zostały wszystkie przesłanki z art. 527 k.c., a w związku z tym należało uwzględnić powództwo w całości i uznać umowę darowizny nieruchomości położonej w miejscowości D., gminie M., stanowiącej działki ewidencyjne gruntu o łącznej powierzchni 8,4708 ha, dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Gnieźnie, V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr POI (...), dokonaną przez dłużnika M. T. (2) na rzecz pozwanej M. T. (1) aktem notarialnym z dnia 16 grudnia 2011 r., sporządzonym przed notariuszem M. M. (...) nr (...) - za bezskuteczną względem powódki A. W., celem zaspokojenia wierzytelności powódki z tytułu niespłaconej przez M. T. (2) umowy pożyczki zawartej dnia 27 października 2008 r. przed notariuszem V. D. (Rep. (...)) (...) w wysokości 500.000 złotych, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w płatności rat pożyczki określonymi w akcie notarialnym Rep. (...) (...), umniejszonymi o dotychczas wyegzekwowaną kwotę 13.419,10 zł oraz 3.600 złotych z tytułu kosztów zastępstwa prawnego przyznanych w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kościanie P. N. pod sygn. KM 1739/14 (pkt 1 wyroku).

O kosztach procesu Sąd orzekł, na podstawie art. 98 k.p.c., uznając pozwaną za przegrywającą proces w całości.

Apelację od powyższego orzeczenia złożyła strona pozwana, zaskarżając wyrok w całości. Na podstawie art. 368 § 1 pkt. 2 k. p. c zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 244 k.c. w związku z art. 252 k.c. poprzez błędną jego wykładnię objawiającą się w przyjęciu istnienia zobowiązania dłużnika M. T. (2) do zwrotu pożyczki w dniu wydania wyroku, w sytuacji gdy zwrot pożyczki został stwierdzony dokumentem urzędowym w postaci aktu notarialnego z dnia 14 maja 2009 roku (Rep. (...) (...)) rozwiązania umowy pożyczki oraz hipoteki korzystającym z domniemania zgodności z prawdą, które nie zostało skutecznie obalone w toku postępowania;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 455 k.c. w związku z art. 491 § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię objawiającą się w ustaleniu przez Sąd, iż powódce przysługiwało prawo odstąpienia od umów cesji wierzytelności zawartych z D. P. (1) z uwagi na zwłokę w zapłacie należności z tytułu tych umów; w sytuacji, gdy - jak wynika z uznanych przez Sąd jako wiarygodne zeznań D. P. (2) - zobowiązanie cesjonariusza do zapłaty należności z tytułu umów cesji było zobowiązaniem terminowym, z terminem spełnienia świadczenia uzależnionym od uzyskania zapłaty od dłużnika M. T. (2);

3. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 527 k.p.c. przez jego błędną wykładnię i zastosowanie pomimo braku istnienia po stronie M. T. (2) świadomości pokrzywdzenia powódki przy zawarciu umowy darowizny z dnia 16 grudnia 2011 roku sporządzonej przed notariuszem M. M. (Rep. (...) nr (...)), braku pokrzywdzenia powódki wskutek tej czynności oraz w sytuacji niewykazania przez stronę powodową stanu niewypłacalności dłużnika;

4. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233 k.p.c. objawiające się w dokonaniu błędnych ustaleń faktycznych w przedmiocie:

a) zwrotu przez M. T. (2) pożyczki przy zawarciu aktu notarialnego rozwiązania umowy pożyczki oraz aktu ustanowienia hipoteki zawartego w dniu 14 maja 2009 roku, Rep. (...) (...) oraz w przedmiocie ustalenia pozornego charakteru tej umowy;

b) ustaleń D. P. (1) oraz powódki co do terminu zapłaty należności wynikających z umów cesji wierzytelności z dnia 12 września 2014 roku, z dnia

15 września 2014 roku, 14 października 2014 roku oraz z dnia 13 listopada 2014 roku;

b) braku odpowiedzi D. P. (1) na wystosowane do niego przez powódkę wezwania do zapłaty z dnia 14 grudnia 2016 roku oraz z dnia 27 grudnia 2016 roku.

1. mogące mieć wpływ na wynik sprawy naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolne, a nie swobodne ocenienie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a w konsekwencji przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, przejawiające się uznaniu jako częściowo wiarygodne zeznań powódki A. W.;

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. oraz art. 386 § 4 k.p.c., apelująca wniosła o:

I. na podstawie art. 381 k.p.c. o przeprowadzenie dowodu z dokumentu w postaci odpowiedzi D. P. (1) z dnia 4 stycznia 2017 roku na wezwanie do zapłaty wraz z. potwierdzeniem nadania do pełnomocnika powódki - na okoliczność ustosunkowania się przez D. P. (1) do wystosowanych do niego wezwań do zapłaty oraz na okoliczność przyczyn odmowy zapłaty należności wynikających z umów cesji wierzytelności. Jednocześnie wskazując, iż strona pozwana nie miała możliwości powołania tego dowodu przed sądem pierwszej instancji, gdyż dowód ten stał się znany pozwanej dopiero po wydaniu wyroku z dnia 2 marca 2017 roku.

II. zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości, ewentualnie:

III. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji,

IV. zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania za 1 i 11 instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, przy uwzględnieniu opłaty sądowej od udzielonego pełnomocnictwa w wysokości 17 złotych.

V. na podstawie art. 102 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, wniosła o zwolnienie pozwanej od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych w zakresie opłaty od apelacji.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelację pozwanej należało uznać za zasadną.

Sąd Okręgowy dokonał wprowadzenia prawidłowych ustaleń w zakresie chronologii zdarzeń, tj. terminów i treści aktów notarialnych zawieranych przez powódkę oraz męża pozwanej M. T. (2), jednak z treści tych dokumentów oraz zeznań stron zawierających umowy wywiódł błędne wnioski skutkujące uznaniem bezskuteczności względem powódki czynności prawnej w postaci umowy darowizny nieruchomości położonej w miejscowości D., zawartej w dniu 16 grudnia 2011r pomiędzy

M. T. (2), a pozwaną M. T. (1), celem ochrony wierzytelności powódki w wysokości 500 000zł wraz z ustawowymi odsetkami i kosztami, przysługującej jej na podstawie aktu notarialnego sporządzonego dnia 22 maja 2014r przez notariusza P. J..

Trafnym okazał się podniesiony w apelacji pozwanej zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego, tj. art. 244kc w zw. z art. 252kc poprzez błędną jego wykładnię polegającą na ustaleniu, że nadal istnieje zobowiązanie dłużnika M. T. (2) wobec powódki z tytułu umowy pożyczki zawartej przez strony w dniu 27 października 2008r. Wydając zaskarżony wyrok Sąd Okręgowy nie odniósł się w żaden sposób do istniejącego domniemania zgodności z prawdą dokumentu urzędowego w postaci aktu notarialnego z dnia 14 maja 2009r sporządzonego przed notariuszem V. D., zgodnie z treścią którego strony rozwiązały umowę pożyczki z dnia 27.10. 2008r rep.(...) (...) oraz rozwiązały akt ustanowienia hipoteki zabezpieczającej tę pożyczkę. Powódka w treści § 1 tego aktu potwierdziła, że dłużnik M. T. (2) zwrócił jej całą pożyczoną kwotę 500.000zł i pokwitowała jej odbiór oraz wyraziła zgodę na wykreślenie hipoteki zabezpieczającej tę wierzytelność w księdze wieczystej. Oświadczenia te objęte są domniemaniem zgodności

z prawdą. Zgodnie z treścią art. 244 § 1 kc dokumenty urzędowe, sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania, stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast w myśl art. 252 kc, strona, która zaprzecza prawdziwości dokumentu urzędowego albo twierdzi, że zawarte w nim oświadczenia organu są niezgodne z prawdą, powinna te okoliczności udowodnić. Powódka inicjując proces ze skargi pauliańskiej, co istotne, pominęła fakt zawarcia umowy z dnia 14.05.2009r oraz treści jej oświadczenia woli z niej wynikającej, a następnie po złożeniu przez pozwaną do akt sprawy umowy notarialnej rozwiązania umowy pożyczki w dniu 14.05.2009r, strona powodowa nie zaoferowała żadnych wiarygodnych dowodów mających na celu obalenie domniemania wynikającego z treści tego aktu. Twierdzenia powódki o jego pozorności należało, odmiennie jak to uczynił sąd I instancji, ocenić jako nieprzekonujące i niewiarygodne. Zresztą odwoływanie się do pozorności czynności dokonywanych przez powódkę, w zależności od zaistniałej sytuacji procesowej stało się, jak trafnie zauważyła strona pozwana, stałym elementem taktyki i obrony procesowej powódki. Zatajenie faktu sporządzenia umowy rozwiązania pożyczki jednoznacznie świadczy o tym, że powódka miała świadomość skutków z niej wynikających, dlatego wszczynając proces i domagając się zabezpieczenia swoich roszczeń, celowo go pominęła odwołując się do znacznie późniejszego aktu notarialnego z dnia 22 maja 2014r, który de facto dotyczył uznania długu już nie istniejącego. Przyczyny dla których dłużnik zawarł z powódką tej treści umowę nie zostały jednoznacznie i w sposób przekonujący wyjaśnione, jednak pozostaje to bez wpływu na ocenę, że żądanie powódki sformułowane w niniejszym procesie dotyczyło ochrony wierzytelności nieistniejącej z uwagi na ważnie zawartą umowę rozwiązania pożyczki w dniu 14.05.2009r. Konkludując - stwierdzić należało, że powódka nie miała legitymacji czynnej do wystąpienia ze skargą pauliańską ponieważ dług został spłacony, czego dobitnym dowodem było pokwitowanie odbioru kwoty pożyczki jak również wyrażenie przez nią zgody na wykreślenie hipoteki go zabezpieczającej. Okoliczności dotyczące tego w jakiej formie nastąpiła spłata pożyczki, w świetle ważnie zawartej umowy rozwiązania pożyczki, pokwitowania i wykreślenia hipoteki nie mają istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w tej sprawie. Fakt, że strony pozostawały ze sobą w długoletnich kontaktach biznesowo-handlowych i darzyły się wzajemnym zaufaniem nie może mieć decydującego znaczenia dla oceny wiarygodności zachowań powódki, która w trakcie procesu nie przedstawiła żadnego wiarygodnego dowodu podważającego domniemanie prawdziwości oświadczeń woli stron zawartych w umowie notarialnej z dnia 14.05.2009r.

Ubocznie tylko zauważyć należy, że niezależnie od powyższych wywodów mających decydujące znaczenie dla uznania bezzasadności żądania powódki, wątpliwości co do jej czynnej legitymacji procesowej (przynajmniej w zakresie kwoty 400 000zł) budziłby fakt, że skoro w jej ocenie dokonała skutecznej cesji wierzytelności na rzecz D. P. (1) i nie zdołała udowodnić, że skutecznie od tych umów odstąpiła, to w tej sytuacji również nie byłaby czynnie legitymowana do wystąpienia z niniejszym powództwem. Ustalenia sądu, wadliwe w tym zakresie, nie miały jednak istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie wobec braku podlegającej ochronie wierzytelności, dlatego dalsze wywody w tym zakresie należało uznać za zbędne.

Reasumując stwierdzić należało, że zaskarżony wyrok wydany został z naruszeniem przez Sąd Okręgowy art. 527kc poprzez błędne jego zastosowanie w sytuacji, gdy prawidłowa ocena zgromadzonego materiału dowodowego jednoznacznie wskazuje, że doszło do rozwiązania umowy pożyczki i pokwitowania przez powódkę zwrotu pożyczonej kwoty, skutkiem czego brak było wierzytelności, której ochrony mogłaby się powódka skutecznie domagać. W konsekwencji brak było podstaw do uznania, że M. T. (2) dokonując na rzecz pozwanej w dniu 16.12.2011r darowizny nieruchomości działał ze świadomością pokrzywdzenia powódki jako jego wierzycielki z tytułu umowy pożyczki z 27.10.2008r.

Mając na uwadze powyższe, przyjmując za własne wyłącznie ustalenia Sądu I instancji w zakresie dotyczącym chronologii zdarzeń, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok oddalając powództwo w całości.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 108kpc obciążając nimi powódkę zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy w całości za obie instancje.

Ewa Staniszevska Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga Jacek Nowicki

--	--	--